

Koncepcija «Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu» (projekts uz 16.06.2014.)

Sociālās iekļaušanas politikas koordinācijas komiteja
2014.gada 18.jūnijā

Evija Kūla, LM Sociālās iekļaušanas un sociālā darba politikas departaments

Koncepcijas par minimālā ienākuma līmeņa izstrādes pamatojums

- Esošie noteiktie [minimālie ienākumu līmeņi](#) (GMI, trūcīgās un maznodrošinātās personas ienākumu līmenis) nav sasaistīti ar sociālekonomiskās situācijas raksturojošajiem rādītājiem → nevar konstatēt šo līmeņu adekvātumu
- Citi minimālo ienākumu apmēri (piem., minimālā pensija, neapliekamais minimums u.c.) attiecīgi izriet no citiem, ne ar adekvāta minimālā ienākuma līmeņa saistītiem kritērijiem → necaurspīdīgi un neskaidri dažādu minimālo ienākumu apmēru noteikšanas nosacījumi
- ES nabadzības [rādītāji](#) liecina par relatīvi lielo nabadzības riskam un materiālajai nenodrošinātībai pakļauto cilvēku skaitu Latvijā → pieaug iedzīvotāju neapmierinātība un neticība Saeimai, valdībai, valsts un pašvaldību institūcijām

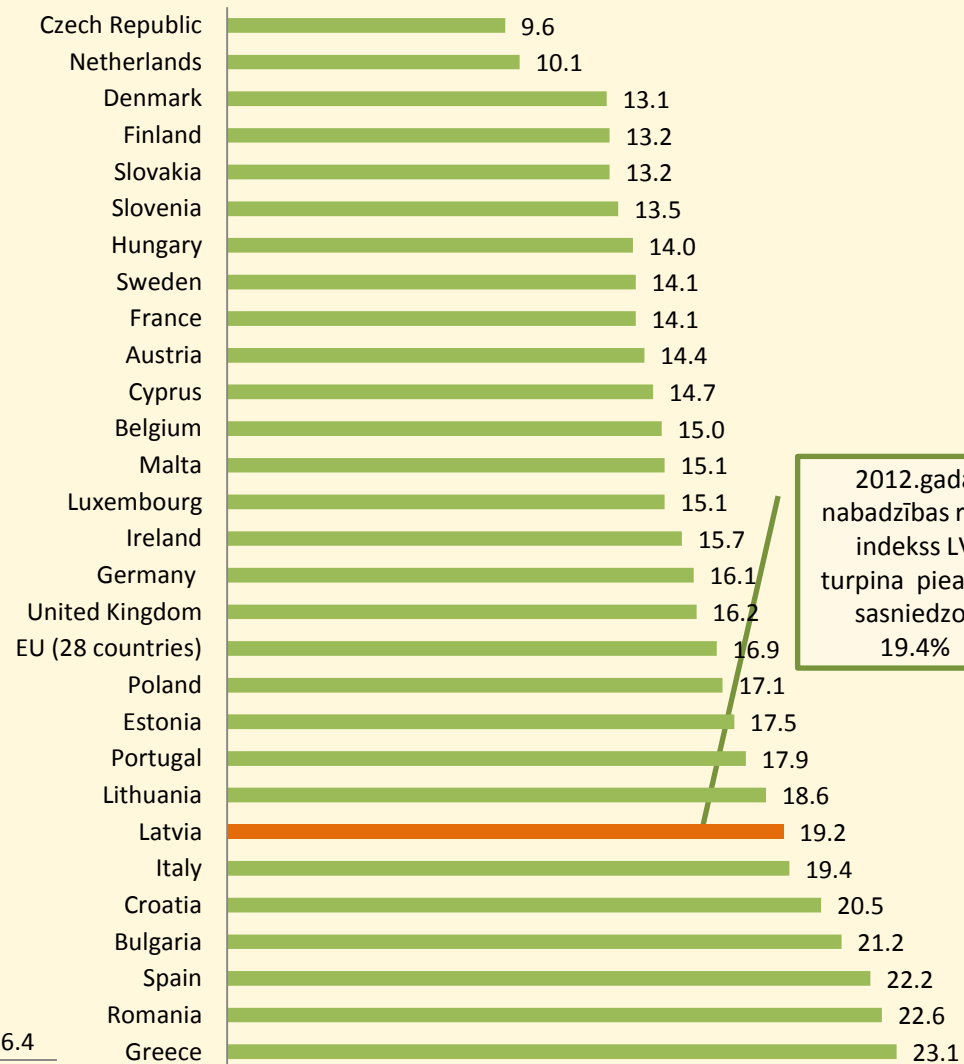
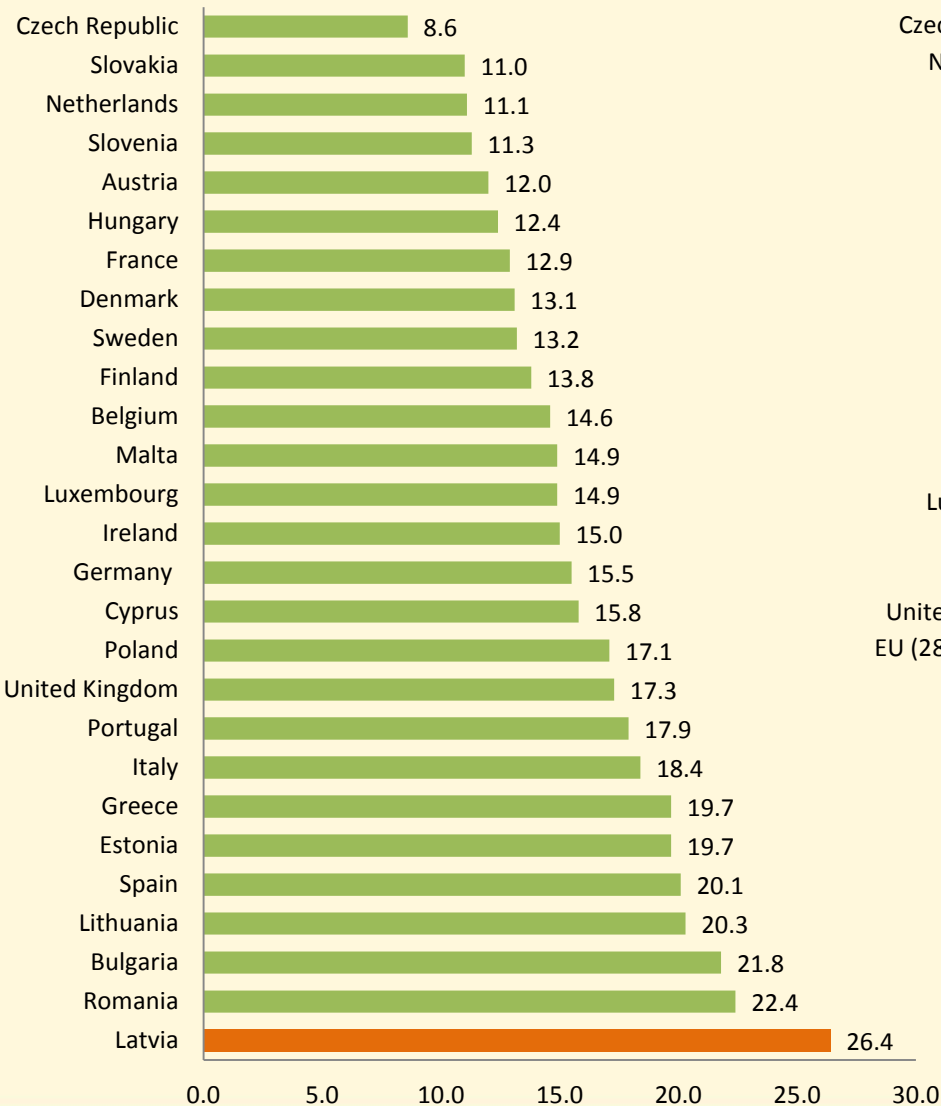

Minimālie ienākumu līmeņi Latvijā

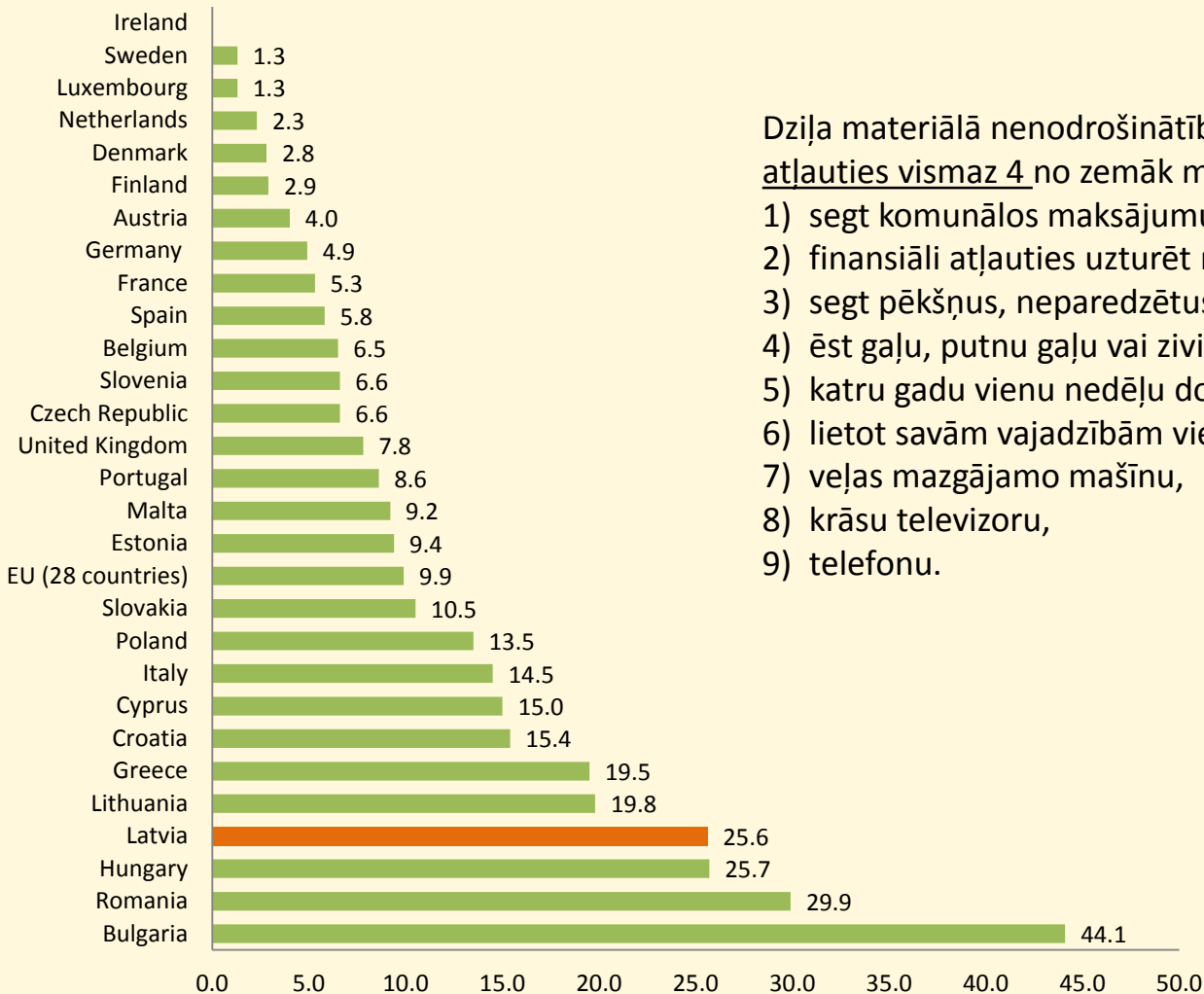
Līmenis	Noteikts normatīvajos aktos	Noteikta aprēķina metodoloģija
Garantētā minimālā ienākumu (GMI) līmeņa sliekšnis (2014) (LVL 35 / EUR 50)	Noteikts	Nav
Trūcīgas personas ienākumu līmenis (2014) (LVL 90/EUR 128)	Noteikts	Nav
Maznodrošinātas personas ienākumu līmenis (diferencēti) (2013) (LVL 90 – LVL 250 / EUR 128 - 356)	Noteikts	Nav
Nabadzības riska sliekšnis (2012) (LVL 164 / EUR 235)	Nav noteikts	Ir
Iztikas minimums (līdz 2013.gada 31.decembrim) (LVL 178/ EUR 253)	Nav noteikts	Ir

Nabadzības riska indekss ES 2008. un 2011.gadā % (Eurostat dati)

Dziļas materiālās nenodrošinātības indekss 2012.gadā (EUROSTAT DATI)

Dziļa materiālā nenodrošinātība nozīmē, ka indivīds nespēj atļauties vismaz 4 no zemāk minētajiem pakalpojumiem/precēm:

- 1) segt komunālos maksājumus, īri vai atmaksāt kredītu,
- 2) finansiāli atļauties uzturēt mājokli siltu,
- 3) segt pēkšņus, neparedzētus izdevumus no pašu līdzekļiem,
- 4) ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu,
- 5) katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām,
- 6) lietot savām vajadzībām vieglo auto,
- 7) veļas mazgājamo mašīnu,
- 8) krāsu televizoru,
- 9) telefonu.

Nepieciešamā rīcība

Noteikt adekvātu, pamatotu un vienotu
minimālā ienākuma līmeni

Informatīvais ziņojums «Priekšlikumi sociālās drošības sistēmas pilnveidošanai» (apstiprināts MK 2013.gada 10.decembrī)

Koncepcija «Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu»
(termiņš iesniegšanai valdībā 2014.gada 31.augusts)

Minimālā ienākuma līmenis tiek attiecināts uz **visām** iedzīvotāju ienākumus ietekmējošajām **sistēmām** (nodokļu, pabalstu, pensiju u.c.), neatkarīgi no publiskā resursa avota (valsts vai pašvaldība)

Sociālā drošības sistēma

VALSTS SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA

Uz iemaksām balstīts

Daļēja ienākumu kompensācija sociālā riska (slimība, darba zaudējuma, negadījums darbā vai arodslimības, pirmsdzemdību un pēcdzemdību periods) iestāšanās gadījumā

€ 2 miljardi
2013.gadā

VALSTS SOCIĀLIE PABALSTI

Universāls, bez ienākumu izvērtējuma

Valsts atbalsts naudas izmaksu veidā, kuru saņem pie noteiktām iedzīvotāju grupām piederīgas personas situācijās, kad objektīvu apstākļu dēļ rodas papildus izdevumi, vai kad šī persona nespēj gūt ienākumus un kad nav paredzēta kompensācija no valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas

€ 154 miljoni
2013.gadā

Pašvaldību sociālā palīdzība

Uz ienākumu izvērtējumu balstīts

Materiāls atbalsts krīzes situācijā nonākušām trūcīgām un maznodrošinātām ģimenēm (personām), lai apmierinātu to pamatvajadzības un veicinātu darbaspējīgo personu līdzdarbību savas situācijas uzlabošanā

€ 47 miljoni
(izvērtējot
ienākumus)
2013.gadā

€ 20,5 miljoni
(bez ienākumu
izvērtējuma)
2013.gadā

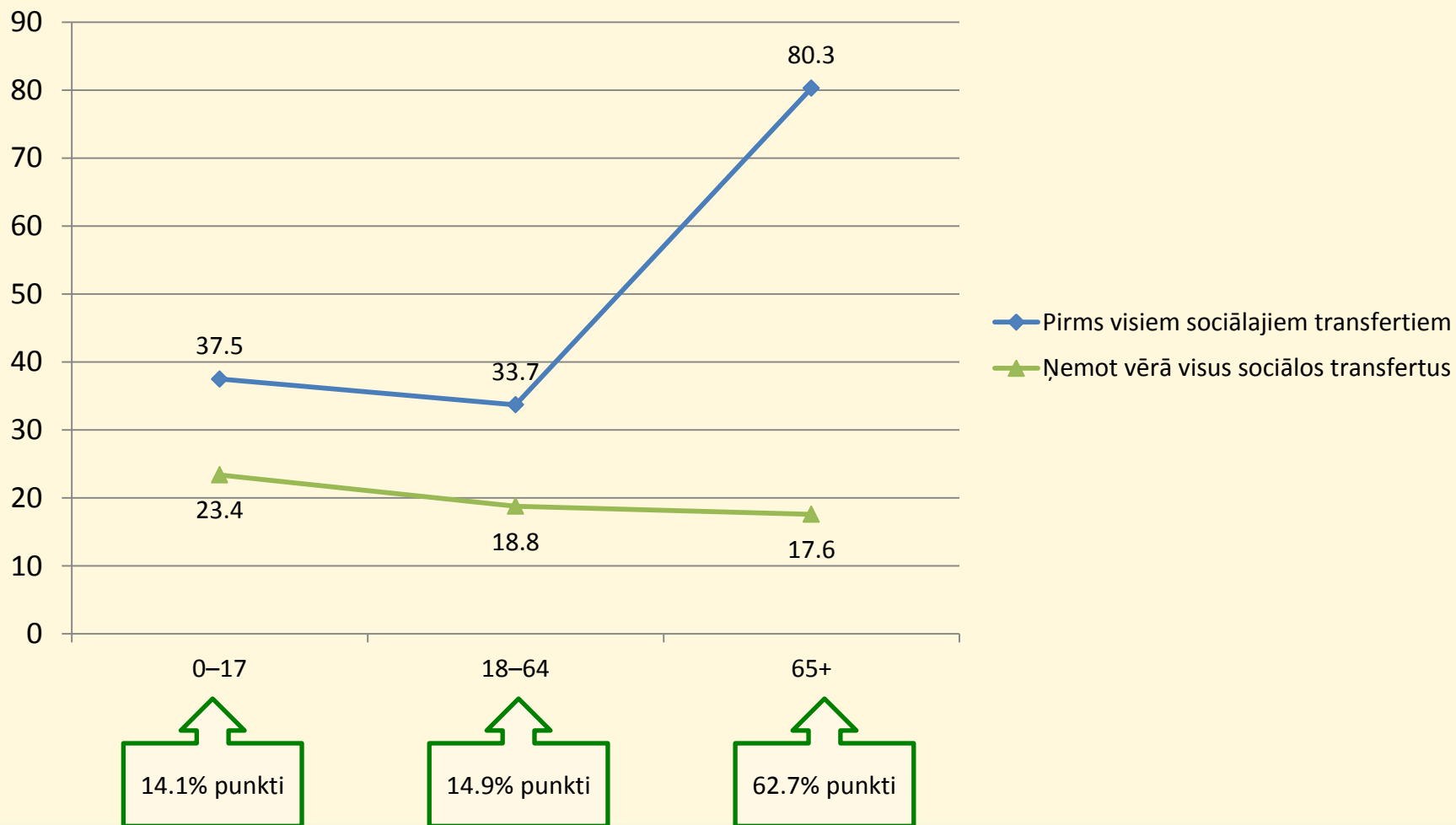

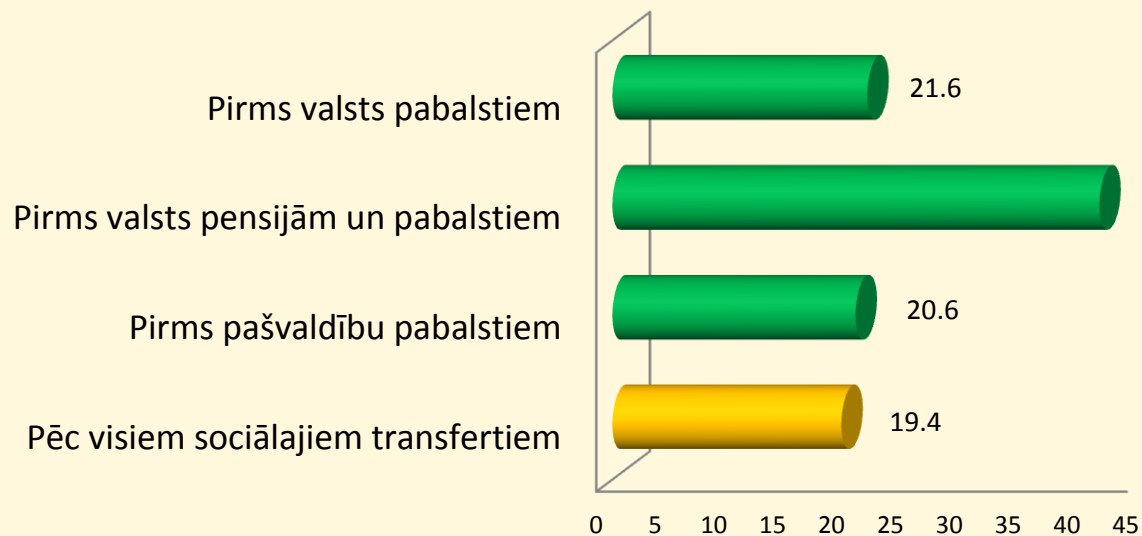

Kāda ir valsts un pašvaldību izmaksāto
sociālo transfertu ietekme uz
nabadzību?

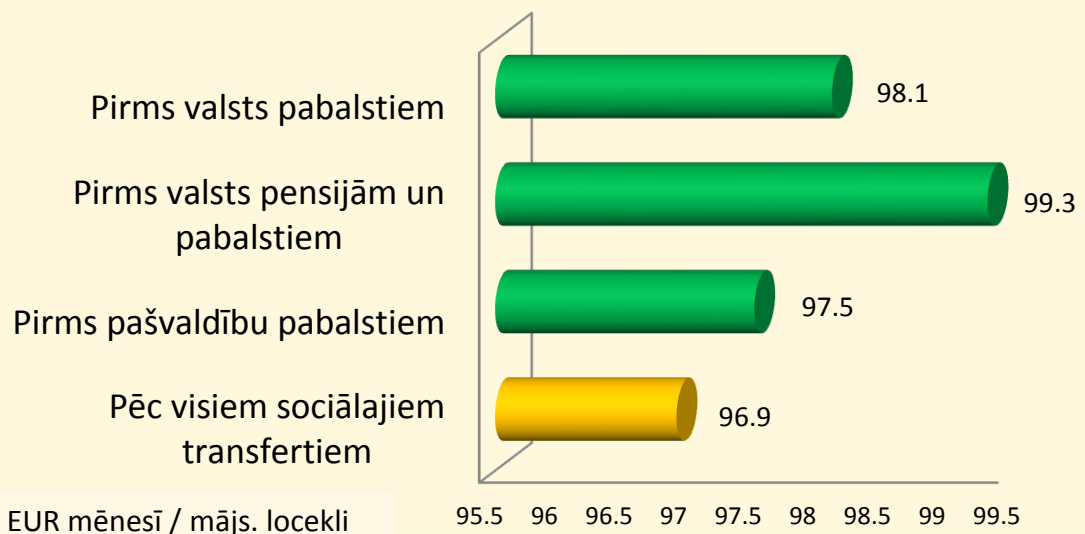
Nabadzības riska indekss pirms valsts un pašvaldību sociālo transfertu saņemšanas pēc vecuma 2012.gadā (%)

Nabadzības riska indekss **visiem iedzīvotājiem** pirms un pēc valsts un pašvaldību sociālajiem transfertiem % 2012.gadā

Nabadzības riska indekss **1.kvintilei (nabadzīgākajiem iedzīvotājiem*)** pirms un pēc valsts un pašvaldību sociālajiem transfertiem % 2012.gadā

* Ienākumu augstākā robeža 1.kvintilei 2012.gadā 171 EUR mēnesī / mājs. locekli

Izaicinājumi

minimālā ienākuma līmeņa noteikšanā

- 1) Latvijas iedzīvotāju kompaktie ienākumi – no kuras kvintiles pārdalīt kurai kvintilei un kādā apmērā? Kādi pastāv pārdales riski?
- 2) līdzsvars starp aktivizēšanu un nabadzības slazdu – vai tik vienkārši?
- 3) ēnu ekonomika – kas nav nopelnīts (ar algu), to nevar pārdalīt (piem., pabalstiem) jeb neiekasētā nauda valsts budžetā.

Vidējās, zemākās un augstākās ienākumu robežas kvintīļu grupās

Ikmēneša ienākumi uz vienu mājsaimniecības locekli, eiro 2012.gadā
(EU SILC 2013.gada dati)

		vidēji	zemākā robeža	augstākā robeža
Latvija		319.90		
	1	111.88		līdz 171.26
	2	208.63	171.29	241.93
	3	272.10	242.02	309.30
	4	371.99	309.40	459.81
Kvintiles*	5	701.33	no 459.9	

GMI saņēmēji un
trūcīgie līdz 128
euro

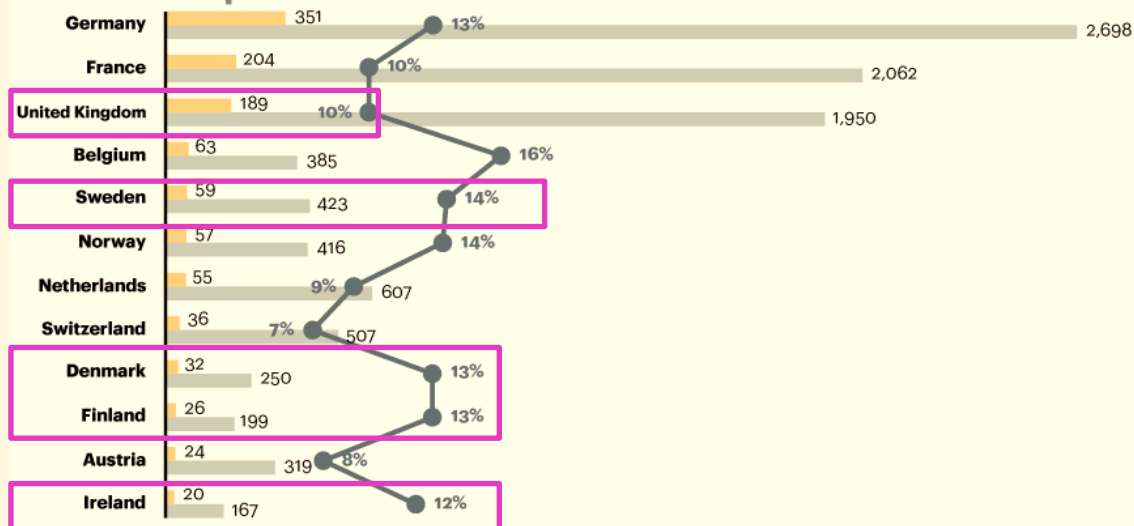
ES nabadzības riska
sliekšnis un
minimālā alga pēc
nodokļu nomaksas
2012.g. - 206 euro

Maznodrošinātās
personas (142-356
euro 33% p/v)

* Kvintile (EU-SILC apsekojums) - viena piektā daļa (20%) no apsekoto mājsaimniecību skaita, kuras sagrupētas pieaugošā secībā pēc to rīcībā esošajiem ienākumiem uz vienu mājsaimniecības locekli.

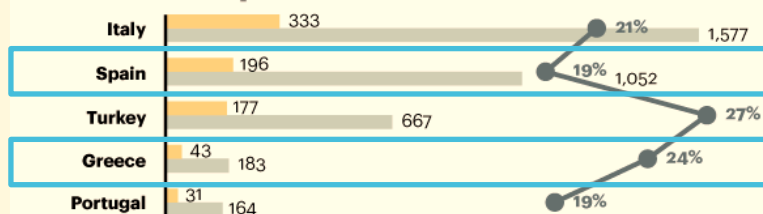
Western Europe

Nabadzības riska indekss

UK - 16.2%
SE - 14%
DK - 13.1%
FI - 13.2%
IE - 15.7%

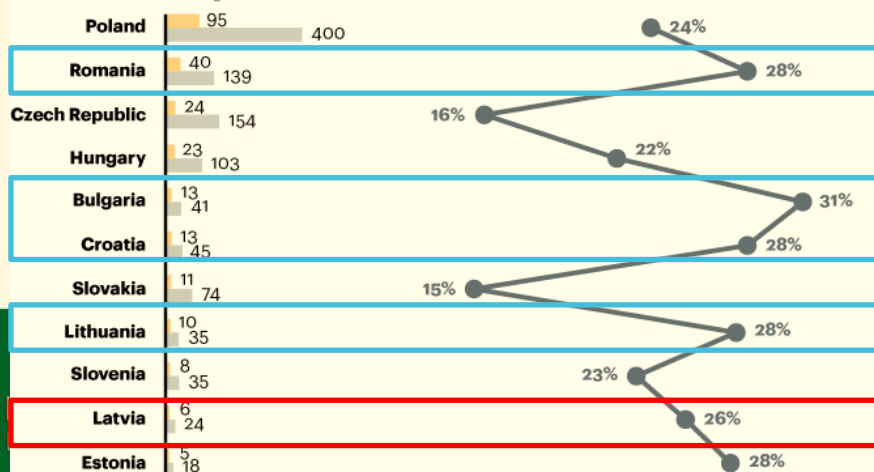
Southern Europe

Nabadzības riska indekss

EL - 23.1%
RO - 22.6%
ES - 22.2%
HR - 20.5%
LT - 18.6%

Eastern Europe

European average: 18.5%

- Shadow economy size (€ billion)
- Official GDP (€ billion)
- Shadow economy size (% of GDP)

LM piedāvājums (1)

- Minimālā ienākuma līmeni noteikt, pamatojoties uz OECD un ES metodoloģiju nabadzības mērīšanā*
- Noteikt 40% apmērā, t.i., **113 € mēnesī (~ 80 LVL)** pirmajam mājsaimniecības loceklim, pārējiem m/b locekļiem piemērojot zemāku svaru:
  - Otrajam un pārējiem pieaugušajiem – 0.7
  - Bērniem līdz 14 g.v. - 0.5

ES piemērotās
ekvivalences skalas ir:
1; 0.5; 0.3

* 50% (OECD) un 60% (ES) no mediānas ienākumiem uz ekvivalento patērētāju (mājsaimniecību ienākumi uz pirmo mājsaimniecības locekli)

Minimālā ienākuma līmeņi dažādiem mājsaimniecību veidiem

Mājsaimniecības tips (vērtība pie ekvivalences skalām)	40% (1; 0.7; 0.5)
1 pilngadīgas personas mājsaimniecība (1)	113 EUR
Mājsaimniecība ar 2 pilngadīgām personām (1.7)	192 EUR
Mājsaimniecība ar 2 pilngadīgām personām un 1 nepilngadīgu bērnu (2.2)	249 EUR
Mājsaimniecība ar 2 pilngadīgām personām un 2 nepilngadīgiem bērniem (2.7)	305 EUR
Mājsaimniecība ar 2 pilngadīgām personām un 3 nepilngadīgiem bērniem (3.2)	362 EUR
Mājsaimniecība ar 2 pilngadīgām personām un 4 nepilngadīgiem bērniem (3.7)	418 EUR
Mājsaimniecība ar 1 pilngadīgu personu un 1 nepilngadīgu bērnu (1.5)	169 EUR
Mājsaimniecība ar 1 pilngadīgu personu un 2 nepilngadīgiem bērniem (2)	226 EUR
Mājsaimniecība ar 1 pilngadīgu personu un 3 nepilngadīgiem bērniem (2.5)	282 EUR

LM piedāvājums (2)

Līdz minimālā ienākuma līmeņa apmēram noteikt (no 2016/2017):

- 1) esošo garantēto minimālo ienākuma līmeni (no 50 EUR → 113 EUR)
- 2) ar IIN neapliekamo minimumu (no 75 EUR → 113 EUR)
- 3) bāzes jeb sociālo pensiju (no 70 EUR → 113 EUR)

Izvērtēt minimālā ienākuma līmeņa sasaisti ar:

- bezdarbnieka minimālo pabalsta līmeni;
- valsts sociālajiem pabalstiem.

LM piedāvājums (3)

Papildus minimālajam ienākumu līmenim veikt **jauna iztikas minimuma groza** izstrādi un aprēķināšanu, taču nesasaistot to ar sociālās drošības vai citām sistēmām, bet izmantot to, lai novērtētu minimālo ienākumu adekvātumu un pietiekamību

Laiks jautājumiem, viedokļiem un priekšlikumiem!

www.lm.gov.lv

Twitter:@Lab_min

Flickr.com:Labklajibas_ministrija

Youtube.com/labklajibasministrija

Draugiem.lv/labklajiba

LATVIJAS REPUBLIKAS LABKLĀJĪBAS MINISTRIJA
MINISTRY OF WELFARE OF THE REPUBLIC OF LATVIA